

İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin “Birlikte Çalışma”ya İlişkin Algıları

Serap YILMAZ¹

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin birlikte çalışmaya ilişkin algılarını ortaya koymaktır. Araştırma Aydın ili, merkez ilçe ilköğretim okullarından birisinde öğrenim görmekte olan on iki dördüncü sınıf öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada, öğrencilerle on üç soruluk bir yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda görüşmeler yapılmıştır. Veriler satır satır okuma tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda öğrencilerin birlikte çalışmayı ders çalışma ve oyun oynama için bir araya gelme biçiminde algıladıkları, birlikte çalışma etkinliklerinin değerlendirilme sürecini adaletsiz buldukları, birlikte çalışma etkinliklerinin farklı yollarla değerlendirilmesini bekledikleri görülmüştür.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Birlikte Çalışma, Küme Çalışması, İlköğretim Dördüncü Sınıf.

Perceptions of Fourth Grade Students’ on “Cooperation”

ABSTRACT

The main purpose of this study is to determine fourth grade students’ perceptions on “cooperation”. The study was conducted on twelve fourth grade students at one of the centre district primary schools in Aydın. In this qualitative research, students were interviewed in accordance with a thirteen- item semi-structured interview form. Data was analyzed by the technique of reading word by word. The findings obtained reveal the fact that students perceive collaboration as coming together for the purpose of studying and playing and evaluation process is inequitable. Students expect that cooperation evaluate with different ways.

KEYWORDS: Cooperation, group work, fourth graders in primary school.

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanoğlu, varoluşundan bu güne topluluk içinde yaşamıştır. Kendisine medeniyetler kurmuş, ortak alanların, paylaşımların olduğu yerleşim birimlerinde yaşamıştır. Dünyaya gelen her birey sosyalleşme

¹ Arş. Gör., Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Aydın, seyilmaz@adu.edu.tr

sürecinden geçmiş ve tek tek birbirinden farklı bireyler önce küçük grupları, sonra toplulukları oluşturmuştur. Bu oluşumda bireyler arası etkileşimin gerçekleşmesi temel unsurdur. İnsanlar arası etkileşim yoğun olarak “grup” adı verilen sosyal birimlerin oluşumu ile ortaya çıkar. Toplum halinde yaşayan her kişi, en küçük grup olan aile biriminden başlayarak, değişik sosyal, ekonomik, dinsel ve mesleki gruplara üyelerdir. Günlük konuşmada kullanılan “grup” sözcüğü en genel anlamda “çoğul olmayı” belirler. Sosyal psikolojide ve sosyolojide ise grup kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlara göre, bir kalabalığın “grup” olabilmesi için “etkileşim” temel şarttır (Kağıtçıbaşı, 1988: 257). Bu anlamda grup, etkileşim halinde olan birden fazla insan anlamına gelir. Grup üyeleri arasında güçlü bir iletişim bulunması oldukça önemlidir. İletişim ise, iki kişi arasındaki mesaj alışverişidir. Bu konuda yapılan çalışmalara baktığımızda, Triplett (1897), Moede (1920) ve Allport (1920)’ün yaptığı çalışmalarda bireyin grup içindeki davranışının yalnızken ki davranışından farklı olduğu sonucu dikkati çekmektedir. Uzun yıllar gruplar ve grup ruhu konulu tartışmalar yapılmıştır. Farklı yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılmış; 1920’lerden sonra “grup ruhu” konusundaki felsefi tartışmaların yerini deneysel araştırmalar almıştır. Birçok çalışmada bireylerin düşünce yapılarına, algı ve davranışlarına grup sürecinin etkileri sınanmıştır. Özellikle tutumlara ilişkin çalışmalarda grup ruhunun ortak tutum geliştirme, sahiplenme ve benimseme gibi etkileri olduğu gözlemlenmiştir (Kağıtçıbaşı 1988: 201). Birbirleriyle ilişkileri ve aralarında ortak değerleri olan, birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşmuş toplumsal birimlere “grup” adı verilir (Büyükkaragöz, Çivi; 1999:77). Grup çalışması ya da birlikte çalışma ise farklı dinamikleri içinde barındıran özel bir oluşumdur. Bu dinamiklerden her birinin iyi irdelenmesi birlikte çalışmada başarıyı getirir. Birey grubu oluşturan en temel ve en önemli unsurdur. Dünyaya bakış açısı ve algıları grup kararlarına ve çalışmalarına yön verir. Grup içerisinde çalışan birey ne istediğini bilmeli, amacını belirlemelidir.

İlkokul çağı öğrencilerin gruplara katılma çağıdır. Bir ilkökul öğrencisinin akran ya da oyun gruplarından birine katılması hem çocuk için bir ihtiyaç hem de sosyalleşmesi adına bir zorunluluktur. Bu doğal süreç öğretmenler açısından eğitimde kullanılması gereken bir fırsattır. Öğretmen sınıf içerisinde gerçekleştireceği grup çalışmalarında bu doğal gruplaşmalardan yararlanabilmeli ve bu gruplardan yola çıkarak demokratik bir eğitim ortamı oluşturabilmelidir (Başaran, 1974:151). İlköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında sosyal bilgiler, fen ve teknoloji bilgisi gibi derslerde sıklıkla “küme çalışması” uygulanmaktadır. Bu çalışmalarda gruplar öğretmen tarafından ya da öğrenciler tarafından oluşturulur. Öğrenciler kendileri grup oluşturduğunda sevdikleri arkadaşları ile ya da hemsinleri ile aynı grupta olma eğiliminde bulunabilirler. Ayrıca başarılı “çalışkan” diye nitelendirilen öğrencilerin bulunduğu gruplar her zaman popülerdirler. Tembeller kümesi gibi olumsuz duygulara neden olabilecek isimlendirmelerin ortaya çıkması ise yöntemin başarısını etkileyebilir (Ertekin, 2001: 4). Bu bağlamda; küme çalışmasından etkin bir şekilde yararlanabilmek için öğrencilere birlikte çalışma bilinci ve becerileri kazandırılmasının

gerekliliğinden söz edilebilir. Birlikte yürütülen çalışmalarda amaç en üst düzey öğrenmeyi yardımlaşarak, bilgiyi paylaşarak beraberce elde etmektir. Sosyal yönü zayıf ya da iletişim sorunu yaşayan öğrenciler de bu çalışma kümeleri içinde sosyalleştirilebilir ve topluma kazandırılabilir. Bazı öğrenciler ise utangaç, çekingen ya da doğası gereği grup çalışmasında uzak olabilir. Bu durumda birlikte çalışma öncesi iletişim becerileri geliştirilmelidir. Bu tipteki öğrencilere verilecek özel sorumluluklarla var olan iletişim sorunları giderilmeye çalışılabilir. Öte yandan sosyal öğrenme kuramcılarının öğrenmenin gerçekleşmesinde bilimsel çabalardan çok taklitçiliğin etkili olduğunu öne sürmüşlerdir (Hooper, Akt:Ertekin; 2001:14). Grup içerisinde arkadaşlarının başarılarını arttırma adına çalışan öğrenciler elde edilen başarının ve paylaşma duygusunun verdiği haz ile öğrenmeye tekrar güdülenirler. Birlikte çalışan gruplar, zor problemlerde bireysel çalışmaktan çok üst düzey problem çözme kapasitesine sahiptirler.

Okullarda uygulanan küme çalışmalarında, öğrencilere grup bilinci ve grup sorumluluğu tam olarak kazandırılmamaktadır. Yapılan küme çalışmasında, öğrencinin amacı sadece kendi konusunu sınıfa ve kümesine başarıyla sunabilme ve bu yolla bireysel başarı sağlayabilmektir (Kurt, 2001:4). Bu amaç bilgi aktarımını gerçekleştirmeye yetse de birlikte çalışma için yeterli değildir. Birlikte çalışmadan elde edilmesi beklenen kazanımlara (yardımlaşma, paylaşma bilinci, birlikte yapılan işten zevk alma, sosyalleşme) bu yolla ulaşılamamaktadır. Grupla yürütülen çalışmalarda temel amaç “Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için” olmalıdır. Kıran (2005)’a göre birlikte hareket eden öğrenciler sık sık zamanı ve öğrenme materyallerini paylaşarak kullanma konusunda zorlanır ve bireylerden birisi ya da birkaçı gruba hakim olmaya çalışırlar. Bir arada çalışan öğrenciler yardımlaşma ve işbirliği yapmayı öğrenmeli, fikirlerini birbirlerine tam olarak aktarma becerilerini kullanabilmelidirler. Eğer bunlar sağlanamazsa yapılan çalışma bireyler için zaman kaybına dönüşür (Kıran; 2005:93).

Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan, onu hayata hazırlayan eğitim sürecinde grup çalışması son derece önemlidir. Özellikle ilköğretim düzeyinde yapılan bu çalışmaların çocuğun bilinç ve karakter oluşumuna önemli etkileri olduğu söylenebilir. Birlikte çalışma etkinlikleri “Kubaşık Öğrenme” olarak eğitimde sıkça kullanılan yöntemler arasında yer almaya başlamıştır. 2005-2006 eğitim öğretim programında geniş yer bulan kubaşık öğrenme çalışmalarında öğrenciler küçük kümelerde, ortak bir amaç doğrultusunda, iş bölümü yaparak ve yardımlaşarak çalışırlar. Değerlendirmede ise grup başarısı ve bireysel başarı birlikte ele alınır. Bu çalışmalarla hedeflenen öğrencilere yalnızca bilişsel becerileri kazandırmak değildir. Birlikte çalışma süreçlerinde sosyal beceriler ve iletişim becerilerinin de geliştirildiği, öğrencilerin demokratik ortamlarda fikir yürütmelerinin sağlandığı söylenebilir.

Zamanlarının çoğunu evde ve okulda geçiren öğrenciler aileleri ve arkadaşları ile sürekli etkileşim halindedirler. Birlikte oldukları zamanlarda oyun oynadıkları ve ders çalıştıkları ya da çoğu zaman bir araya gelme amaçlarının bunlar olduğu

düşünülmektedir. Yeni ilköğretim programlarında kimi uygulama çalışmalarının okul dışı çalışmalarda tamamlanma zorunluluğu taşıması, öğrencileri okul dışı zamanlarda da bir araya gelmelerini (proje tasarlama, hazırlama, performans ödevleri gibi) gerektirmektedir. Bu amaçla öğrenciler okul sonrası bir araya gelmektedirler. Okul dışı zamanlarda bir araya gelme olanağının öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinden ve aile içi kurallarından etkilenebileceği düşünülebilir. Okul dışı zamanlarında planlanan etkinlikler farklılaşabilmektedir. Bu etkinliklerin amacından farklı noktalara ulaşmasına neden olabilir.

2005-2006 eğitim-öğretim yılı programlarında etkinlik temelli öğretim kapsamında sık sık birlikte çalışma uygulamalarının yer aldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda öğrencilerden beklenen sorumluluk bilinci içerisinde, yardımlaşarak ve birbirlerini cesaretlendirerek çalışmalarıdır. Ancak programda yer alan etkinliklerin amacına ulaşabilmesi için öncelikle öğrencilerin bu güne kadar içinde buldukları “yarışmacı öğrenme” nin etkisinden kurtarılmaları ve paylaşma bilincine varmaları gerekmektedir. Çünkü yarışmacı öğrenmede, bir öğrencinin başarısı diğer öğrencinin başarısız olması ile mümkündür. Geleneksel sınıf ortamında öğretmen sınıfa soru yönelttiğinde parmak kaldıran öğrenciler arasında seçilen bir öğrenciden yanıt alınır ve bu yanıt yeterli ise süreç tamamlanır. Diğer öğrencilerin söz hakkı bulması için verilen yanıtın yanlış ya da yetersiz olması gerekmektedir. Eğer arkadaşları yanlış cevap verir ise bu onlara ikinci bir başarı şansı sağlayacaktır. Yarışma ortamının olduğu bu durumlarda öğrenciler yardımlaşma ve paylaşmadan uzak bireysel amaçlar doğrultusunda çalışır. Oysaki birlikte çalışma etkinlikleri ile amaçlanan, ortak hedeflere beraber ulaşmak ve üst düzey öğrenmeleri yardımlaşarak sağlamaktır. Yarışmacı öğrenmede dersin amacından çok kazanmak ya da kaybetmek önem kazanır. En güçlü olanın kazandığı, diğer tüm iyilerin düşman görüldüğü öğrenme tipidir. Bilgi, beceri ve yetenekler karşılaştırılarak en iyi bulunmaya çalışılır. Bu nedenle öğrenciler yardımlaşmadan ve paylaşmadan uzak bir şekilde başarıya odaklanırlar. Oysaki okullarda temel amaç etkili öğrenmeyi sağlamaktır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin “birlikte çalışma” ya yönelik algılarını belirlemektir. Bu amaçla, öğrencilerin ilköğretim programlarında geniş yer bulan “birlikte çalışma” etkinliklerine ilişkin düşünceleri ile paylaşma, işbirliği ve yardımlaşma kavramlarını nasıl anlamlandırdıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda ise şu sorulara yanıt aranmıştır:

1.İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin okul içi ve okul sonrası zamanlarında birlikte çalışma ve etkileşime yönelik algıları nelerdir?

2.Öğrencilerin kişilik algıları, birlikte çalışma becerilerini etkilemekte midir?

3.Birlikte çalışmaya ilişkin önceki yaşantıların birlikte çalışmaya yönelik düşüncelerini etkilemekte midir?

4.Öğrenciler birlikte çalışmak istedikleri bireyleri, hangi özellikleri doğrultusunda belirlemektedirler?

5.Öğrencilerin, birlikte çalışma ürünlerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma desenidir (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

Araştırmanın çalışma grubunu ise Aydın ili, Merkez ilçede bulunan bir devlet ilköğretim okulun dördüncü (okulda 3 adet dördüncü sınıf şubesi yer almaktadır) sınıfında öğrenim görmekte olan on iki dördüncü sınıf öğrencisi (6 kız, 6 erkek) oluşturmaktadır. İlköğretim dördüncü sınıfların araştırmanın çalışma grubunu oluşturmasının temel nedeni derslerin çeşitlilik kazanmasından hareketle birlikte çalışma etkinliklerinin programda daha çok yer bulmasıdır. Öğrencileri dördüncü sınıftan itibaren sınıf öğretmeni ile yürütülen “küme çalışmaları”ndan farklı çalışma grupları içerisinde yer alama başlamaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme biçimlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme seçimine gidilmiş, çalışma grubu kendini ifade edebilen, iletişim becerileri güçlü öğrenciler arasından gönüllülük ilkesi doğrultusunda seçilmiştir. Örnekleme cinsiyet dengesi sağlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri, örnekleme yer alan öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde belirlenmiş sorular bulunmaktadır. Bunun yanında görüşülen bireyin cevaplarına belirli bir sınır getirilmez (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Görüşme tekniği, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile, bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kısa yol olarak kullanılmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği, öğrencilerle yapılan görüşme sırasında; değişen koşullara uyum sağlayabilme esnekliği, geribildirim mekanizmasının anında işleyebilmesi, derinliğine bilgi edinilebilmesi, yanlış anlamaların azaltılması, cevaplarda bireyselliğin korunması gibi özelliklerinden dolayı bu araştırma için uygun görülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak örnekleme dışından bir öğrenci ile birlikte çalışma ile ilgili pilot görüşme yapılmış, bu görüşme bulguları doğrultusunda “görüşme formu” hazırlanmıştır. Bu form alan uzmanları ve ilköğretim sınıf öğretmenleri tarafından incelenmiş, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra forma son hali verilmiştir. Formda toplam 13 soru yer almaktadır. Görüşme sırasında öğrencilerden alınan izin

doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerin her biri ortalama 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen (betimsel gözlem sonucu) nitel veriler ise her öğrenci için ayrı olarak Microsoft Word ortamında yazılmış, elde edilen metin satır satır okuma tekniği ile okunduktan sonra kodlamalar ve bu aşama sonucunda temalar ve kategoriler oluşturulmuştur.

BULGULAR

1.Öğrencilerin Çevreleri ile İlişkilerine ve Diğer İnsanlarla Bir Araya Geldiklerinde Neler Yaptıklarına İlişkin Algıları:

Öğrenciler genel olarak kendilerini iyi geçinen, yardımsever ve uyumlu birisi olarak ifade ederken bir öğrenci kendisini sinirli, bir öğrenci de kendisini çekingen olarak tanımlamıştır. Öğrencilerin bu tanımları kendilerini çevreleri ile olan ilişkilerini düşünerek, okuldaki arkadaşlık ilişkilerini ve evde aileleri ile olan ilişkilerini düşünerek yaptıkları söylenebilir. Bu süreçte öğrencilerin bir araya gelme amaçları ders çalışma ve oyun oynama olarak belirginleşmiştir.

“Biraz sinirliyimdir. Çekingen bir insanım. Arkadaşlarımla oyun oynarım ve ders çalışırım.”

“Çevremdeki insanlarla iyi geçinirim. Arkadaşlarımla oyun oynar, ders çalışırım.”

“Oyunda bazen güçsüz takıma düştüklerinde mızıkçılık yapıyorlar, ben o zaman çok kızıyorum.”

2.“İşbirliği, Paylaşma, Yardımlaşma” Kavramlarını Algılayış Biçimleri:

Öğrenci ifadeleri incelendiğinde; öğrencilerin işbirliği kavramına ilişkin benzer tanımlamalar yaptıkları görülmüştür. 11 öğrenci işbirliğini “bir işi birlikte yapma” olarak tanımlamıştır. Bir öğrenci işbirliği kelimesini anlamaya varma, uzlaşma anlamında kullanmıştır. Burada öğrenci tanımlarının oluşmasında geçmiş yıllarda küme çalışmalarının gerçekleştirilmiş olmasının, öğrencilerin yeni program dahilindeki etkinlikleri gruplar halinde çalışarak gerçekleştiriyor olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

“ İşbirliği, iki ya da daha çok kişinin bir işi birlikte yapması.”

“ İşbirliği, haftada iki kez televizyon izleme konusunda ailemle işbirliği yaptım.”

3.Çalışma Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkların Birlikte Çalışma Algılarına Etkileri:

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ders çalışırken arkadaşları ile birlikte olmayı tercih etmekte, bunun nedeni olarak da bilmediklerini birbirlerinden öğrenebildiklerini, zorlandıkları noktalarda yardımlaşabildiklerini göstermişlerdir. İki öğrenci ise bu çalışma yöntemini eğlenceli bulmuşlardır. Öte yandan bir kız ve bir erkek öğrenci birlikte çalışmaktan hoşlanmadıklarını ve yalnız çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedenini ise arkadaşları ile birlikte konuşmaya daldıkları için çalışmama, farklı ders çalışma alışkanlıklarına sahip olma olarak açıklamışlardır. Bu öğrencilerde farklı sistemlerle çalışan iki öğrencinin birlikte çalışmadan verim alamayacağı düşüncesi hakimdir.

“Birlikte çalışmayı tercih ederim. Bilmediklerimiz arkadaşlarımıza sorup öğreniriz. Bilgi alırız. Arkadaşlığımız gelişir. Daha iyi, yakın arkadaş oluruz.”

“Kendim çalışmayı isterim. Öbür arkadaşlarımın çalışma sistemleri bana uymayabilir.O konuda zorluk çekebilirim. Yalnız çalışmayı severim.”

“Bazen birlikte çalışmak iyi, çünkü bilmediklerimizi birbirimize sorup bilgiyi paylaşıyoruz. Çalışırken yardımlaşıyoruz. Ama bazen beraberken konuşmaya daldığımız ve zaman kaybediyoruz.”

“Arkadaşlarımla çalışmayı tercih ederim. Yalnızken çok sıkılıyorum. Yanlış yaptığımda arkadaşlarımla doğrusunu kolayca buluyorum.”

4.Kümelerine Üye Alırken Tercihleri:

Öğrencilerin küme oluşturma ölçütleri de araştırma kapsamında incelenmiştir. Burada birlikte çalışmak istedikleri kişileri belirlerken hangi özellikler üzerinde durdukları ve neye göre karar verdikleri açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. İki öğrenci çalışma arkadaşlarını seçerken yakın arkadaşlarını seçme eğilimi göstermiştir. Bir öğrenci tercihini sınıfta en çok sevilenler yönünde kullanmış, bir öğrenci ise yardım edilmesi gerektiğini düşündüğü arkadaşlarını kümesine almıştır. Diğer sekiz öğrenci ise tercihlerini ödevlerini zamanında yapan, başarılı, düzenli çalışan arkadaşlarından yana kullanmışlardır. Burada öğrencilerin yüksek not alma ve başarılı olma güdülerinin etkili olduğu söylenebilir. Çoğu öğrenci başarılı olabilmek için en yakın arkadaşları yerine başarılı arkadaşları ile olmayı tercih etmişlerdir.

“B’yi alırım kümeme. O, iyi bir kız ve kavga etmiyoruz beraberken hiç. C’yi alırım. İyi anlaşıyoruz ve her şeyi paylaşabiliyoruz. B’yi alırım. B.nin bazen yardıma ihtiyacı oluyor. Ben ona bilmediklerinde yardım ederim.E de B gibi. Birinin onlara yardım etmesi iyi olur.”

"E'yi çalışkan olduğu ve araştırmayı bildiği için alırım. H'yi derslerini yapmasa bile hazırlıklı geldiği, iyi dinlediği ve görevlerini yerine getirdiği için, M'yi çalışkan olduğu, her şeyi araştırıp ve öğrendiği, anlatılanları iyi anladığı ve notlar aldığı için kümemi alırım. M de, ödevlerini yapar, çalışkandır. Düşük aldığı sınavları düzeltebiliyor. Onu da alırım. Sevdiğim arkadaşlarımı kümeye almadım çünkü çalışkan değiller. Bir kere sevdiğim arkadaşlarımla küme olduk düşük not aldım."

"A, en iyi arkadaşım, hep beraber çalışırız, iyi şeyler yapıyoruz. E, oda en iyi arkadaşarımdan. B, onu da seviyorum. Zaten bizi çok severler ve biz hep birlikte oluruz."

5.Geçmiş Yaşantıların Etkisi:

Öğrencilerin tümü (12) daha önce (üçüncü sınıfta, geçen dönem, bu dönem önceki derslerimizde) küme çalışması etkinliklerine katıldıklarını dile getirmişlerdir. Bir öğrenci bu dönem sosyal bilgiler dersinde kullanılan 6 şapkalı düşünme etkinliğini, diğer 11 öğrenci ise fen ve matematik derslerinde üçüncü sınıfta ve geçen dönem küme çalışması tekniğini uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmalarda genel olarak kümeler 3, 4, 5 ve 6'şarlı olarak öğretmen tarafından oluşturulmuştur. Bu sene (geçen dönem) yapılan çalışmalarda ise kümelerin öğrenci ilgilerine göre oluşturulduğu belirtmişlerdir (Öğrenciler çalışmak istedikleri etkinliği kendileri seçmişlerdir). Burada öğrencilere yapılan çalışmalardan memnun olup olmadıkları da sorulmuştur. 7 öğrenci birlikte çalışma sürecinde yaşanan bazı problemlerden dolayı bu çalışmadan memnun kalmadıklarını belirtmişlerdir. Diğer 4 öğrenci ise küme çalışmasından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

"Matematik dersinde 3.sınıfta. Küme olup öğrendik. Bilmediklerimizi önce birbirimize sonra öğretmenimize soruyorduk. Fikir uyuşmazlığı yüzünden küme arkadaşım ile tartıştık ve ben çok üzuldüm."

" Fen dersinde 6 kişilik kümeler oluşturduk. İkizimle aynı kümedeydik. Kötü bişey olmadı paylaşma ve birliktelik için güzeldi."

"Geçen sene fen dersinde deney yaparken küme oluyorduk. Şimdi de robot yapmak için küme olduk. Yaptıklarımızı hep A. eve götürüyor o yüzden ben çok üzülüyorum. Sırayla götürsek daha iyi."

6.Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri:

Çalışma grubunda yer alan 12 öğrenci küme çalışmalarının değerlendirilmesi sırasında haksızlıklar olduğunu, ancak küme içerisinde farklı notların verilmesinin de uygun olmayacağını belirtmişlerdir. Öğrenciler bir yandan bir kişinin çalışmamasını tüm kümeye zarar verdiğini düşünürken diğer yandan farklı farklı değerlendirme yapılmasının uygun olmayacağını düşünmektedirler.

“Bir kişi bir şeyi unutunca hepimiz eksi (-) alıyorduk, böyle olunca biraz kıızıyordum. Ama diğer kümeler başarısız olunca ya da eksik yapınca biz daha büyük artı (+) alıyorduk.”

“Biz bir arkadaşımız yüzünden kötü not aldık. O dosyayı 3 hafta getirmedi.”

“Keşke öğretmenimiz çalışanlara artı (+) verip işini yapmayanlara eksi (-) verse. Ama biz hepimiz eksi (-) alıyoruz.”

TARTIŞMA ve YORUM

Bu araştırma ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin birlikte çalışmaya ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerden yaşantılarından yola çıkarak işbirliği ve birlikte çalışmayı değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma bulgularına genel olarak bakıldığında öğrencilerin işbirliği ve paylaşma kavramlarını benzer biçimde tanımladıkları ancak okulda bir araya gelerek çalışma sürecini bir işbirliği ve paylaşım olarak değerlendirmedikleri görülmektedir. Öğrenciler okulda ve okul dışında akademik amaçla bir araya geldiklerinde daha yüksek not almak adına çalışmaktadırlar. Araştırma kapsamında öğrencilere grup çalışmalarının okulda nasıl değerlendirildiği de sorulmuştur. Bu soruya Araştırmanın çalışma grubu dışında yer alan bir öğrencinin verdiği yanıt dikkat çekicidir. Öğrenci, öğretmenlerinin genel akademik başarıları yüksek öğrencilerin düşük küme notları aldıkları durumlarda farklı derslerden yüksek notlar verdiklerini dile getirmiştir. Bu ifadeden de yola çıkılarak Ortaöğretim Başarı Puanı, SBS sınavı gibi etkilerin ya da yüksek başarı kaygısının küme çalışmalarını hem öğrenci için hem de öğretmen için amacından uzaklaştırdığı.

Küçük grup etkinlikleri, küme çalışması gibi farklı isimlerle ifade edilen birlikte çalışma etkinlikleri öğrencilere bir gruba ait olma, bir iş bölümünün parçasını oluşturma şansı vermektedir. Burada bireysel çaba ile varılamayacak hedeflere varmak kolaylaşabilir. Yöntemin başarısı için öğrencilerin geçirmiş oldukları yaşantılar da önemlidir. Mueller ve Fleming (2001) yaptıkları bir çalışmada daha önce küme çalışması yapmış olan öğrenciler ile hiç küme çalışmasına katılmamış öğrencilerden oluşan örnekleme küme çalışmasının etkililiğini ve öğrencilerin uyum süreçlerini incelemiştir. Araştırma sonunda küme yaşantısı geçirmiş öğrencilerin yardımlaşma, paylaşma ve uyum konusunda daha özverili oldukları, küme içinde daha uyumlu çalıştıkları gözlenmiştir. Gillies (2002)'in birlikte çalışmanın uzun süreli etkilerini incelediği çalışmasında küme içerisinde kazanılan sosyal becerilerin ileriki yıllara yansımaları belirlemek amacı ile daha önce küme çalışmasına katılmış ve katılmamış öğrencilerden oluşturduğu karma kümelerdeki öğrenci davranışlarını gözlemlemiştir. Daha önce birlikte çalışma etkinliklerine katılmış öğrencilerin işbirliğine daha yatkın ve yardımsever oldukları gözlenmiştir.

Küme üyesi tercihleri sırasında göze çarpan öğrencilerin taşıdığı yüksek not alma ve başarılı gruba ait olma kaygısıdır. Bu kaygının yarışmacı öğrenme alışkanlıkları ve rekabet ortamının etkisi ile şekillendiği söylenebilir. Farklı düzeylerde farklı seçme ve sıralama sınavları (OKS, SBS, Dershanelerde yapılan sınavlar) ile karşı karşıya olan öğrenciler bildiklerini paylaşmayı “rakiplerini çoğaltmak” olarak değerlendirmekte ve bundan kaçınmaktadırlar.

Okullarımızda birlikte çalışma etkinlikleri çerçevesinde küme çalışmaları uygulanmaktadır. Ancak küme çalışmalarının başarıya ulaşması için yalnızca öğrencileri bir araya getirmek yetmemektedir. Grup bilincinin oluşmadığı, bireysel beklentilerin grup beklentilerinin önüne geçtiği ortamlarda yürütülen küme çalışması etkili ve nitelikli öğrenmeyi sağlamayacaktır. Öğrenciler bu çalışma için bilgilendirilmeli, duyuşsal becerileri kazandırmanın da bilişsel becerileri kazandırmak kadar önemli olduğu unutulmamalıdır. Sobral (1998) yaptığı çalışmada öğrencilerini 5-7 kişilik kümelere ayırmıştır. Bu kümelerde çalışan öğrencilerin öğretmen denetimi olmadan, kendi kendilerini yönlendirerek sorumluluklarını yerine getirdiklerini ve transfer edilebilen bir çok beceri (grup becerisi, iletişim becerileri, birlikte çalışma becerisi) ve davranış kazandıklarını gözlemlemiştir.

Birlikte çalışmanın etkililiği farklı çalışmalarla farklı öğrenim düzeylerinde sınanmıştır. Vaughan (2002) ilköğretim öğrencileri üzerinde, Şimşek, Doymuş ve Bayrakçeken (2004) ortaöğretim öğrencileri üzerinde, Avcı ve Fer (2004) mesleki eğitim merkezi öğrencileri üzerinde, Onwuegbuzie (2001), Felder (1995) ve Klein ve Pridemore (1994) üniversite öğrencileri üzerinde yöntemin bilişsel ve duyuşsal kazanımlara olan etkililiklerini araştırmışlardır. Tüm bu çalışmalarda birlikte çalışan öğrencilerin çalışma konusu hakkında daha istekli çalıştıkları, farklı ve yaratıcı fikirler oluşturabildikleri, birbirlerine karşı olduklarından daha sabırlı ve özverili davrandıkları görülmüştür.

Sonuç olarak, yeni eğitim öğretim programında da sıklıkla yer bulan birlikte çalışma etkinlikleri öğrencilerin yaparak yaşayarak, birbirlerinden öğrenmeleri için ortam oluşturmaktadır. Bu etkinliklerle öğrencilere eğlenerek, kendi yönlendirmeleri doğrultusunda öğrenme fırsatı verilmektedir. Öğrenci, bulma, keşfetme, deneme, bir başkasına öğretme etkinlikleri ile aktif olarak öğrenme sürecine katılır, ancak tüm bu faydalar yöntemin doğru uygulanması ve öğrenciler arası grup dinamiğinin sağlanması ile elde edilebilir. Bu nedenle uygulayıcılar bireysel farklılıkları da düşünerek önce öğrencileri birlikte çalışma sürecine hazırlamalı, daha sonra olumlu bağımlılık oluşturarak yöntemi işe koşmalıdırlar. Bir diğer önemli nokta ise değerlendirme süreçlerinin iyi açıklanmasıdır. Öğrenciler küme içerisinde göstermiş oldukları çabanın değerlendirildiğini bilmeli, aynı şekilde gerekli çabanın gösterilmemesinin de tüm kümeye zarar verdiğinin bilinci kazandırılmalıdır. Yeni ilköğretim programında da sıklıkla işe koşulan akran değerlendirme ve küme değerlendirme formları öğrencilere tanıtılmalı, değerlendirmenin hangi ölçütlere göre yapılacağı açıklanmalıdır. Akademik başarı, sosyal beceriler gibi alanlardaki etkililiği

birçok araştırma (Çelikten; 2001, İflazoğlu; 2003, Altınok; 2004; Tsoi, Goh ve Chia; 2004, Emre; 2005) ile kanıtlanan bu yöntemden öğrenme-öğretme sürecinde daha etkili biçimde yararlanılabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Ü. K. (2002). *Aktif öğrenme*. İzmir. Eğitim Dünyası Yayınevi.
- Açıkgöz, Ü. K. (1992). *İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama*. Malatya Uğurel Matbaası.
- Avcı, S., Fer, S. (2004). Birleştirme II Tekniği ile Oluşturulan İşbirliğine Dayalı öğrenme Ortamının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi: Kartal Mesleki Eğitim Merkezi'nde Bir Durum Çalışması, *Eğitim ve Bilim*, 29 (134), s:61-74.
- Başaran, E.İ. (1974). *Eğitim Psikolojisi: Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*. Ankara. Yargıçoğlu Matbaası.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları: Öğretimde Planlama Uygulama*. İstanbul. Beta Yayın Dağıtım.
- Çelikten, O. (2001) *Kavram Değerlendirme Yaklaşımına Dayalı Kavram Haritalama Destekli İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin 4. sınıf Öğrencilerinin Dünya ve Gökyüzü Konularını Araştırmalarına Olan Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara. PegemA Yayıncılık.
- Dönmezer, İ. (1996). *Eğitim Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri)*. İzmir. Can Ofset Basımevi.
- Emre, M. (2005) *Küme Araştırması Tekniğinin Temel Eğitim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersine İlişkin Akademik Başarıları ve Tutumları Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi: Adana
- Ertekin B. (2001). *Geleneksel Öğretim Yöntemleri ile İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Öğretimi Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi.
- Felder, M. R. (1995). *Cooperative Learning in A Sequence of Engineering Courses: A Success Story*. Cooperative Learning and College Teaching Newsletter. Vol. 5, No. 2.
- Fidan, N., Erden, M. () *Eğitime Giriş*. Ankara. Alkım Kitapçılık.
- Gillies, M. R. 2002. The Residual Effects Of Cooperative Learning Experiences : A Two Year Follow-Up. The Journal Of Educational Research. Vol. 96, No. 1.
- Gömleksiz, M. (1997). *Kubaşık Öğrenme " Temel Eğitim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarısı ve Arkadaşlık İlişkileri Üzerine Deneysel Bir Çalışma" . Adana. Baki Kitabevi.*
- Hayırsever, F. (2002). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Küme Çalışması Yönteminin Değerlendirilmesi*. Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi Kış- Bahar Sayı 153-154.
- İflazoğlu, A. (2003) *Çoklu Zekâ Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarıları ve Tutumlarına Etkisi*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi: Adana
- Johnson, W. D. Johnson, T. R. 1999. *Learning Together and Alone: Coomperative, Competitive and Individualistic Learning*. Minnesota. Allyn and Bacon
- Johnson, W. D. Johnson, T. R. (1997). *Joining Together : Group Theory and Group Skills*. U.S. Allyn & Bacon.
- Johnson, W. D., Johnson, T. R., Holubec, E. J. (1991). *Comperation in the Classroom*. Minnesota. Interaction Book Company.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve İnsanlar : Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul. Evrim Basım Yayın Dağıtım.

- Kıran, H. (2005). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Kızıltepe, Z. 2004. *Öğretişim : Eğitim Psikolojisine Çağdaş Bir Yaklaşım*. İstanbul. Ofset Yayınevi.
- Klein, D. J., Pridemore, R. D. (1994) Effects of Orienting Activities and Practice on Achievement, Continuing Motivation, and Student Behaviors in a Cooperative Learning Environment, *Educational Technology Research and Development*, Vol:42, Number 4, December 1994.
- Kurt, I. (2001). *Fen eğitiminde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin başarısına, kavram öğrenmesine ve hatırlamasına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Mueller, A., Fleming, T. 2001. *Cooperative Learning : Listening to How Children Work at School*. The Journal Of Educational Research. Vol. 94, No. 5.
- Onwuegbuzie, j. A. (2001), Relationship Between Peer Orientation and Achievement in Cooperative Learning-Based Research Methodology Courses, *The Journal of Educational Research*, Vol. 94, Number 3, January / February 2001.
- Sobral, T. D. (1998). *Productive small groups in medical studies: training for cooperative learning*, Medical Teacher, Vol:20, No:2, p.118-121.
- Şimşek, Ü., Doymuş, K., Bayrakçeken, S. (2004). *Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Metodunun Kazandırdığı Bilgi ve Beceriler*. Malatya. XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı.
- Şimşek, H., Yıldırım, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayınevi.
- Tsoi, F. M. , Goh, K. N., Chia, S. L. (2004). *Using Group Investigation For Chemistry in Teacher Education*. Asia- Pasific Forum on Science Learning and Teaching. Vol. 5 No. 6
- Vaughan, W. (2002). Effects of Cooperative Learning on Achievement and Attitude Among Students of Color, *The Journal of Educational Research*, Volume 95, Number 6 / July / August 2002.
- Yaşar, Ş. (1993). *Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Basımevi.

SUMMARY

Cooperation is the process of working together. As a learning method, cooperation is a relationship in a group of students that work together to maximize their learning. Students work together and accomplish shared goals. Components of a system work together. Person is a component of a family, gang, city or nation. So we can see examples about cooperation all around us. Especially groups on schools are very important for students' success and development of social life. They learn, make projects and have fun together with peer interaction. School child join a group in primary school. Being member of a group or joining a play group is necessity for social life and also it is need. This natural process must be an opportunity for a teacher. Teachers can use this opportunity for developing democratic learning environment and constructing collaborative working group (Basaran, 1974:151). In primary schools, teacher often use group tasks that called group work in social science course and science and technology course. In this study method, groups are made by teacher or students. In generally, when groups are made by students, they choose their best

friends or girls choose girls and boys choose other boys. On the other hand, the group that's members are known with their success is always popular. And the name of lazy group can make group work technique unsuccessful. Because of this, before making group in school, working together skills and conscious earned to students by teachers.

In Turkey, there are many exams in education system. So students run in a race all the time. Because of this they couldn't share their knowledge and material with their group friends. In learning with competition one student's success depend on failure of other student. However the main aim of working in a group is promoting all students' learning. In this context, the main purpose of this study is to determine fourth grade students' perceptions on "cooperation". For this purpose, views of students' on share something, cooperation, helping each other and working in group is examined.

In this study, qualitative research design was used in collecting and analyzing data. Data used in this study, were collected form twelve volunteer fourth grade students. Semi-structured interview form that developed by researcher was used. There were six questions. Data was collected between Mach 2006 to April 2006. Recorder was used during the interview. Than records listened and transferred by researcher. In analyzing and interpreting data descriptive analyze was used.

Results of the study show that students perceive about cooperation as a time for doing homework and than playing together. Students explained that meaning of collaboration, helping each other and share something are the same but work in group in school is different from them. Students' experiences were different about working in groups in school. Students explained that working in group isn't good for some of them. They want personal assessment form teacher about their performance, instead of group assessment.

According to the results perceptions of students are different. Some of them think that he/she is an angry person, so he/she can't work with another person. On the other hand some of them describe himself/herself as a friendly person, so he/she can work and have good time everybody.

Students explained that they choose their group member according to academic achievement, friendship. They said that they don't want to work in a group with aggressive one. Two students said that they choose their best friends, one student said that he choose the most popular one in the classroom, and the other said that he choose a student who need help from someone else. Eight students said that they prefer students who do his homework on time, successful and tidy. According to student views students prefer working with successful one to working with their best friends.

In schools, group works are practiced as a cooperative learning. But getting students in small groups isn't a group work or cooperative learning. Group conscious is developed between students with preparing by small activities by teacher. Because developing emotional skills is as important as cognitive skills.

Effectiveness of cooperative learning was examined for different grades by different researchers. The common result of these studies that students works in groups more willing, they could find different and creative ideas and they are more patient and selfless in groups. Students worry about that being in a successful group or taking top marks while they choosing group members. We can say that it is the result of completion and competitive habit. Because, students take exams for election or entering high school and they don't won't to share their knowledge each other. Everyone is an adversary for the other one.